

modeller. Terapiformen beskrives som oppbyggelig, ikke nedbrytende (underforstått slik som andre terapiformer kan være). Forfatteren tenderer til å gi usaklige kommentarer om f.eks. psykodynamisk terapi, som han mener er opptatt med uhenksmessig konfronterende forsvarsbearbeiding og nyttig gravning i fortiden. Samtidig hevder han at det er et grunnlag for vellykket terapi at terapeuten blir kjent med klientens (ikke pasientens) forhistorie («huske hendelser fra oppveksten ...»). Videre beskriver han regresjonsterapi som en aktuell del av terapiprosessen og beveger seg da langt inn på det psykodynamiske området.

Etter å ha lest boken sitter man fortsatt igjen med spørsmålet om hvor kognitiv følelseterapi egentlig kommer fra. Forfatteren kunne gjort det langt mer tydelig om modellen er utviklet av ham selv eller om den bygger på andre fagpersoners arbeid. Han tar altfor lett på spørsmålet om indikasjon og kontraindikasjoner ved å anføre at terapiformen kan brukes overfor så å si alle psykiske lidelser, unntatt de demente med kognitiv svikt.

Når dette er sagt, skal Hørven ha honnør for en lettlest og pedagogisk velutformet bok. Den inneholder mange gode kliniske vignetter som gir et nært forhold til stoffet. Den kan gi helsearbeidere med interesse for psykologi nyttig lærdom, og første del har utvilsomt noe å gi de interesserte ufaglærte.

Tore Gude
Modum Bad
Vikersund

Høytravende etikk

Jürgen Habermas

Den menneskelige naturs fremtid

Bidrag til den etiske debatten om genteknologi. 164 s. Oslo: Damm, 2003. Pris NOK 249
ISBN 82-04-08624-5

Betydelig interesse for etiske spørsmål knyttet til ny medisinsk teknologi og nysgjerrighet i forhold til Jürgen Habermas fikk meg til i et lettsindig øyeblikk å takke ja til å anmelde denne boken. Fra Tidsskriftet fikk jeg

et brev fra en anmelder som hadde valgt å returnere boken fordi han ikke følte seg nok bevandret i filosofien til å yte den rettferdighet. Det var klokt gjort, ser jeg i ettertid.

Jürgen Habermas (f. 1929) er en av 1900-tallets aller fremste filosofer og sosiologer, en «koloss i landskapet» som Espen Schaanning skriver i *Vestens tenkere* (1). Habermas har skrevet noen av de mest sent-

rale samfunnsteoretiske verker overhodet – hele sitt liv har han arbeidet med spørsmål om hva som holder samfunn sammen, og hva som er legitime former for maktutøvelse. En god innføring i tenkningen hans er skrevet av den britiske sosiologen William Outhwaite (2). Når en mann som Habermas kaster sitt blikk på sentrale spørsmål som følger av medisinsk teknologi, og attpåtil i en ganske liten bok (den korteste han har skrevet), er det fristende å utdype interessen for filosofi ved å gå fra sekundærlitteraturen til originalarbeidene.

Ekstremt kort sagt handler den nye boken hans om følgende: Vi er i dag i den situasjonen at vi ved hjelp av medisinsk teknologi kan velge ut befruktete celler med ønskverdige egenskaper for å la dem modnes frem til fullbårne mennesker. Habermas kaller det positiv eugenikk, i motsetning til negativ eugenikk, som innebærer at man velger bort uønskede gener for å hindre arvelige sykdommer. Han skiller mellom disse hensiktene.

Når det gjelder positiv eugenikk, argumenterer han sterkt mot dette av hensyn til de individer som etter hvert blir seg bevisst at de er «konstruert», altså ikke er et resultat av en tilfeldig prosess. Dette reiser fundamentale eksistensielle spørsmål for dem det gjelder, og åpner dessuten muligheter for problematisk jus. Kan man f.eks. saksøke sine foreldre for å ha valgt egenskaper ved seg selv som man ikke ønsker?

Jeg hadde meget stor glede av Arne Johan Vetlesens instruktive forord, der han bl.a. setter Habermas' skrift inn i norsk etisk debatt representert ved Berge Solberg (som har sørget for at det finnes en utmerket norsk hjemmeside for bioetisk debatt, www.bioethics.ntnu.no). Habermas' egen tekst (oversatt av Lars Holm-Hansen og Øystein Skar) er imidlertid usedvanlig tung og fordrer til tross for sin korthet mye tid og tålmodighet av en uøvd leser. Boken er utvilsomt et vesentlig og gjennomtenkt bidrag til den etiske debatten rundt preimplantasjonsdiagnostikk, men jeg kan likevel ikke anbefale den til leger som ikke er vant med å lese filosofi. På den annen side skulle jeg nok ønske at de som raskt velger side i debatten – enten ut fra et konservativt religiøst standpunkt eller et teknologioptimistisk perspektiv – tok seg tid til boken og de tanker den vekker.

Pål Gulbrandsen

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Litteratur

1. Schaanning E. Habermas. I: Eriksen TB, red. Vestens tenkere. Bind 3. Fra Freud til Baudrillard. Oslo: Aschehoug, 1993: 373–89.
2. Outhwaite W. Habermas. A critical introduction. Cambridge: Polity Press, 1996.

Forebygging som makt

Signild Vallgård

Folkesundhed som politikk

Danmark og Sverige fra 1930 til i dag. 271 s, ill. Århus: Aarhus universitetsforlag, 2003.

Pris DKK 248

ISBN 87-7934-065-2

Denne boken er en del av den nettopp avsluttede danske maktutredningen. Ikke overraskende tar historikeren dr.med. Signild Vallgård opp som en form for statlig maktutøvelse myndighetenes forsøk på å få befolkningen

til å leve sunnere.

Boken er en parallell til vår egen debatt om frihet og skam ved usunn livsførsel, mer filosofisk begrunnet og langt mer detaljrik enn debatten vår har vært hittil. Vallgård tar utgangspunkt i den franske idéhistorikeren Foucaults begrep om «governmentality»; mild makt som virker gjennom å påvirke frie mennesker til erkjennelse og selvdisiplinering. Det empiriske materialet er sunnhetkampanjer i Danmark og Sverige fra 1930-årene og fremover, særlig rettet mot tuberkulose og AIDS, kardiovaskulære risikofaktorer, barnkontroller og foreldreoppdragelse.

Overraskende finner hun at danske myndigheter har vært like aktive og like paternalistiske som de svenske. Danskene har satsset mest på livsstil og fravær av tvang, svenskene mer på samfunnsforhold og regelverk, men likhetene dominerer. Interessant er det at Sverige overhodet ikke isolerte smitteførende tuberkulose slik Danmark og Norge gjorde, men tuberkulosen gikk akkurat like raskt tilbake i alle tre land. Forebygging har i liten grad vært bygd på empiri, men på hva maktthaverne mener er et anstendig liv.

Forfatteren fremstår som liberalist ved den måten hun løser oppgaven på. Hun fremhever individenes rett til å leve slik de selv synes er riktig, mens maktens personer satser på sine egne (for)dommer og kaller det forebygging. For en lege som tror at medisinsk vitenskap har mye å bidra med til den kollektive formuften, er hennes analyser ganske provoserende. Hun ser bort fra at vi mennesker både er avhengig av et kollektiv og samtidig påvirker kollektivet. Smitte og smitteforebygging er eksempler på dette, likeledes kjønnsliv, rusmiddelbruk osv. Hun tar også lett på at danskene nå lever kortest i Vest-Europa.

Boken har interesse for alle som er opptatt av forebyggingens ideologi. Den har mye å bidra med av begrunnelser og empiri til den diskusjonen som hos oss så langt har foregått i avisene.

Bjørgulf Claussen

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo